

Mengerler

YAŞAMIN RENKLERİNİ YANSITIR...

4/2016

Lifestyle

SONBAHAR GEZİSİ

Blue Ridge Parkı

smart

smart fortwo-forfour-fortwo cabrio

GÜNGÖR TANER

PİTORESK İSTANBUL

DALYAN

*Bu serginin en önemli özelliği;
siz sergiyi gezmeyorsunuz,
sergi sizin önünüzden geçiyor.*

PİTORESK İSTANBUL

Ülkemizin kültürüne değerleri kitapları ve sosyal projeleri ile büyük katkıları olan Sayın Bülent Özükan ile serginin yer aldığı İstanbul, Beşiktaş'taki Deniz Müzesi'nde buluştuk. Bülent Bey Boyut Yayınları'nın sahibi ve İletişim Yayınları'nın kurucusu; onu Yazar, Gazeteci, ya da Yayın Yönetmeni kişiliği ile de tanıyor olabilirsiniz.

"Pitoresk İstanbul" sergisi içerik ve sunum olarak bir ilk; 1800'lü yıllarda İstanbul'a gelen seyyah ressamlardan;

Ayvazovski, Melling, Schranz, Allom, Bartlett ve Lewis hayran kaldıkları İstanbul'u resmetmişler.

Sergide bu sanatçıların tablo ve gravürleri dijital seyahatnameler olarak dev ekranlara Codex Art tekniği ile yansıtılıyor.

İstanbul XVIII.yüzyıl ortalarından XIX. yüzyılın sonlarına kadar nasılmış diye hem merakla, hem de eserlerin ustalığını hayranlıkla nefis bir müzik eşliğinde seyrederesunuz.

Daha önce hiç görmediğiniz bir sergi anlayışı ile eski İstanbul'a ısınlanacaksınız.

Bülent Bey ile eski İstanbul'da halı alışverişi de yaptık. Sergiye özel kurulmuş olan stüdyoda siz de resim çektirebilirsiniz.

SÖYLEŞİ: AYŞEN GÜREL SİLE

FOTOĞRAFLAR: GARO MİLOŞYAN - PİTORESK ARŞİVİ

Önce sizi ve tüm katkıda bulunanları bu muhteşem sergiden dolayı tebrik ederim. Bu sergi fikri nasıl ortaya çıktı?

Çalışmaya Ermeni asıllı Rus Ressam Ayvazovski'nin İstanbul'u konseptiyle başlamıştık. Ayvazovski Rus Deniz Kuvvetleri'ne görevli olarak alınıyor. Nedeni de hem Rus donanmasının hem de başka donanmaların resimlerini yapsın ve onlardan yararlanılsın.

Biraz casusluğa mı giriyor?

Biraz casusluğa, biraz belgeselciliğe, biraz fotoğrafçılığa. Fotoğraf yok, ama çarın kendi donanmasını görmesi lazım.

Pitoresk de rölöve demekmiş.

Aynen. Pitoresk kavramı 17. yüzyılda resmedilmeye değer anlamında Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca 3 dilde de ortak kullanılan bir kelime. Dünyada da pitoresk kavramını hak eden şehirlerin başında da İstanbul geliyor. Yüzlerce seyyah İstanbul'a gelmişler ve resmetmişler.

Az önce şehrin trafiği ve koşturmasından bunalmışken harika bir müzik ve önünüzden geçen eski İstanbul'un büyüğü ile bir hayal alemine dalıp gideceksiniz.

İyi ki resmetmişler yoksa biz bugün eskiye dönük hiçbir şey bilmiyor olacaktık. İyi ki gelmişler çünkü Osmanlı'da resim yapmak yasak. Fotoğraf daha yok. Ressamlar resim yaparken zabıt gelip 'resim yapamazsın' diyor. Neden yapamazsın? 'Sultanın suretidir, sen alıp sultanın suretini götüreceksin. Götüremezsın!' O yüzden İstanbul üzerine gravürlerin çoğunda perspektif aynıdır. Çoğu elçiliklerin balkonundan ve bahçelerinden resmedilmiştir. Çünkü tutuklanıyor adam sokağa çıktığı zaman ve yaptıklarına el konma riski var. Çoğunluğu gizli gizli yapıyor. Bunun ilk ve önemli istisnası Melling'tir. Çünkü 18-19 yıl İstanbul'da kalıyor, Hatice Sultan'ın himayesinde. O dönemde 3. Selim padişah. Hatice Sultan'dan izin aldığı ve çok uzun yıllar İstanbul'da kaldığı için en iyi gözlemler, en iyi topografik bilgiler Melling'tedir. Aynı noktaya günlerce bakarak çizme özgürlüğüne sahip olmuş. Diğerleri karakalem çok ufak eskiz yapıp otellerine veya sarayın içine gidip detayları eskizde görebildikleri kadar yapmışlar. Schranz da İstanbul'da resim öğretmenliği yapmış, dolayısıyla gözlem imkanı verilen sanatçılarda bugün İstanbul'un tarihini bulabiliyorsunuz. Çünkü o yapıların ne zaman yapıldığını, hangi yangında yandığını ve yerine nelerin yapılabildiğini ancak onların bilgileriyle izleyebiliyoruz ki, sergimizin danışmanlarından Sinan Genim bize her tablodaki o yapının hangi dönemde yapıldığını, sonra ne zaman dönüşüm geçirdiğini, yandığını veya mimarının kim olduğu gibi bilgilerin yanı sıra, topografik ve mekânsal bilgileri de verdi. Bu sayede bu çalışmanın içerisine koyabildik. Doğan Kuban ve İlber Ortaylı onların tarihiyle ilgili bize çok aydınlatıcı ve değerli bilgiler verdi. Gül İrepoğlu bu ressamlarımızdan biri olan Ayvazovski'nin günceleri üzerine bir novella (kısa roman) hazırladı.

Doğan Kuban, İlber Ortaylı, Sinan Genim, Murat Öneş, Emre Aracı ve Anjelika Akbar gibi sergide emeği geçen değerli kişileri nasıl bir araya getirebildiniz?

Birçok bilim veya belgesel yapımlarında olduğu gibi bir örgü ve insanın network'ü. Gidiyorsunuz bir müzede bir tablonun izni için anlaşılmaya çalıştığınızda size bir bilgi veriliyor. İpekboğelinin kozasını ördüğü gibi bizim bu sergide Sotheby's'in Ayvazovski uzmanı, Christie's Müzayede Evi'nin uzmanı, Petersburg'daki devlet müzesinin müdürü, Feodosya'daki Ayvazovski Müzesi'nin müdürleri de katkı sağladı. Schranz'ın, Thomas Allom'un, William Bartlett'in kitaplarının orijinallerini ve Deniz Müzesi Ayvazovski koleksiyonuna ait 3 dönem tablosunu aşağıda kitap bölümünde görmüşsünüzdür. Dolayısıyla bu sadece bir dijital sergi değil. Klasik anlamda kitaplarının, orijinallerinin, 6 sanatçının 6'sının da orijinallerinin sergilendiği bir sergi aynı zamanda. 2 tane de dijital istasyonumuz var. Biri videolu kitaptır, diğeri de tüm sergi bilgilerini barındıran, istediğiniz sanatçıyı ve tabloyu seçip üzerindeki noktalar üzerinden bilgilere ulaşabileceğiniz diğer istasyon.

Türkiye'de bir ilk sanırım.

Evet benzeri hiçbir yerde yok. Bilgiyi CD'ye nasıl koyarız? Gelen izleyiciye merak ettiği her şeyin cevabını vermemiz lazım. O istasyonda, bu ressamın, bu gravürcünün, şu tablosu nereyi anlatıyor dediğinizde; o bilgiler aşağıda var. Bütün bu tablo ve gravürlerin bilgilerinin toplanması geleceğe müthiş bir bilgi birikiminin aktarılması.

Sergide eserleri yer alan seyyah ressamlar:
Ayyazovski, Melling, Schranz, Allom, Bartlett ve Lewis.

Kız Kulesi'nin eski halini hiç görmüş müydünüz?
Artık yerinde yeller esen bazı yapıları görecek, eskiden şu kıyıda yahılar varmış diyecek,
eski İstanbul'daki yaşam tarzı, dönemin giysileri, sünnet düğünü gibi geleneksel kutlamalar hakkında bilgi edineceksiniz.

Dijital gösteri, resim, kitap ve müziğin teknolojiyle harmanlandığı Pitoresk İstanbul sergisi beni çok etkiledi ve hayran kaldım. Bunun gibi başka sergiler de düşünüyor musunuz?

Piri Reis kitabını hazırlarken Tophane-i Amire'de bir sergi oldu ve bu sergi daha sonra Londra, Frankfurt, Roma ve Saraybosna'ya davet edildi. Biz o zaman fark ettik ki yaptığımız işin kitabın yanı sıra aynı zamanda görselliği var. Bu sergide de Anjelika Akbar müzikleriyle bize katkı sağladı. Piri Reis dahil bütün Boyut ürünlerinde ise Sanat Yönetmeni'miz Murat Öneş Türkiye'nin en önemli yaratıcılarından. Tablolara hayat veren, canlandıran çalışmaları onun grafik atölyesinde gerçekleştirdik. Dolayısıyla o da bir yanda teknolojiyi çok yakından takip eden görsel yaratıcılık üzerine serginin bir anlamda küratörüdür diyebiliriz. Düşünün ki orada Thomas Allom'un, William Bartlett'in gravürleri 10-15 cm boyutundadır. Biz onları 5 metre yüksekliğinde ve 60 metre uzunluğunda bir boyuta çıkardık. Bu serginin en önemli özelliği siz sergiyi gezmiyorsanız sergi sizin önünüzden geçiyor.

Müzik konusunda da çok tebrik ederim, hangi sanatçıların katkıları ile gerçekleşti?

Müzik konusunda da Anjelika Akbar'ın yanı sıra Emre Aracı'nın katkıları büyük. Osmanlı Müziği üzerine Londra'daki kayıtlarından bizi yararlandırdı. Bunların içerisinde Sultan Abdülaziz'in besteleri Anjelika Akbar'ın yorumladığı, aranje ettiği, Emre Aracı'nın Londra'da kayıtlarını yaptığı müziklerden seçkilerle oluşturduk. Mesela bu sergide vitrinlerde yer alan bazı kitaplar da Türkiye'nin çok önemli insanların evlerinden çıkıp buraya geldi. Güzel bir birleşim oldu.

Tablo ve gravürler araştırmalarınız doğrultusunda ne kadar gerçekçi? Buna çok özen gösterdik. Biz iki yüzyıl öncesinin tarihini alıp, bugünün insanına sunuyoruz; çarpıtmadan, gerçeği görsel dahi olsa yanılsamalara meydan vermeden sabit tutmak istedik. Bir defa o bir tarihsel miras olarak bugüne gelmeli. Çok ufak dokunuşlar, belki martının önümüzden geçmesi gibi. Yoksa biz tablonun her tarafını hareketlendirebiliriz. Özellikle 1000'den fazla tablonun, gravürün bilgileri çok önemli. Bunlar ilk defa uzmanlar tarafından incelendi; burası şu yapıdır, bu 3. Ahmet'in oğlunun sünnet düğünüdür, bu resimdeki esnafın sultanın oğluna hediyelerini sunma merasimidir gibi...

Bu sayede o zamanki hayat tarzını da öğreniyoruz.

Tabii ki, o zaman gravüre başka bakıyorsunuz.

Yurt dışına çıkarabilmek de bir meseleydi herhalde bu resimleri?

O zamanlar gümrük yok. Ben gidiyorum diyorsunuz gidiyorsunuz. Ancak yaparken yakalandığınızda sorun var. Ruslar İstanbul'a Çarigrad diyorlar, Çarlara layık bir şehir anlamında. Roma'ya da Çarigrad diyorlar. Çar zaten Roma imparatorlarına verilen isim, yani imparatorlara layık olan şehirlere öyle isim veriyorlar. Ayvazovski 8 kere gelmiş ve İstanbul çok gözde olduğu için 200'den fazla tablosunu yapmış. Biraz da ticari, çünkü Rus aristokrasisi, bürokrasisi, generalleri evlerine İstanbul tablosu asmak istiyorlar. Bu arada bir Türk ressam bile yok. Araştırmalar sırasında Amerika'ya gittik, koleksiyonerlerin evlerindeki 10 milyon dolarlık Ayvazovski resimlerinin dijital kopyasını aldık. Ermeni asıllı Ayvazovski'nin Erivan'da

Pitoresk İstanbul'un Yapımcısı Bülent Özukan ve Müzisyen Anjelika Akbar; ikisi de bu çok özel serginin gerçekleşmesi için tüm gönüllerini koymuşlar.

böyle işleri olduğunu bilmiyorlardı, çünkü oradaki resimlerinin çoğu dini temalı; öğrenince gözyaşlarını tutamadılar. Rusya'dakiler ise deniz ressamı olarak biliyorlar. 4.5 yıl İtalya'da yaşamış, oradaki resimleri de canlı, neşeli, Napoliten... Biz götürdüğümüz zaman ilk defa İtalya resimleriyle karşılaştılar. Hem Ermenistan, hem Rusya'da: "Bizim Ayvazovski mi bu?" diye sordular. Osmanlı Sultanları arasında sanata en yakın olanı Abdülaziz. Onunla çok yakın temasta imiş ve birlikte resim yapmışlar. Sultan Abdülaziz ressam, piyano çalıyor ve besteleri var, sergideki bestelerden biri de onundur. Hatta o tabloların birinde Ayvazovski ve Sultan Abdülaziz yan yana yürürken resmedilmiş. Sultan Abdülaziz benim tam sultan gibi diyebileceğim biridir. Yakın zamana kadar intihar etti diyorlardı ama yeniçeriler kesmişler adamı. Sultan Abdülaziz'in bileklerinin kesildiğini gören 5. Murat 2.5 ay deli numarası yapıp, ben deliyim ülkeyi hükmedemem demiş ve böylece hayatını kurtarmış.

Tarihi bu kadar araştırınca böyle pek bilinmeyen bilgiler de ortaya çıkıyor.

Peki Bülent Bey sergi ne kadar sürecektir?

En az Ekim sonuna kadar.

Bu sergiyi yurt dışına çıkarmak istiyor musunuz?

İstiyoruz ama çok zor, sponsorumuz yok. Moskova, Petersburg ve Erivan ile görüşmeler sürüyor. Sanat işleri dünyada sponsorlarla yürüyen bir şey, çoğu zaman da devlet desteği ile.

Başka türlü olmuyor.

Ayırdığınız vakit için çok teşekkür ederim, yeni projelerinizi heyecanla bekleyeceğim.

Eski İstanbul'u ve onu resmeden sanatçıları çağdaş teknoloji ile tanıtan bu harika serginin dünyanın önemli şehirlerinde gösterime sunulmasını tüm kalbimle diliyorum.

Sergi girişindeki kitapların her biri çok değerli, koleksiyonunuza ekleyebilir, ya da hediye olarak alabilirsiniz.